UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

7 päivänä heinäkuuta 2011 *

Asiassa C-101/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Oberste Berufungs- und Disziplinarkommission (Itävalta) on esittänyt 18.1.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 23.2.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Gentcho Pavlov ja

Gregor Famira

vastaan

Ausschuss der Rechtsanwaltskammer Wien,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit L. Bay Larsen (esittelevä tuomari), C. Toader, A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.1.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Gentcho Pavlov ja Gregor Famira, edustajinaan Rechtsanwalt R. Keisler ja Rechtsanwalt S. Werinos,

– Itävallan hallitus, asiamiehinään E. Riedl ja G. Holley,

– Euroopan komissio, asiamiehinään F. Erlbacher ja G. Braun,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.3.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Bulgarian tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen, joka on tehty ja hyväksytty yhteisöjen puolesta 19.12.1994 tehdyllä neuvoston ja komission

päätöksellä 94/908/EHTY, EY, Euratom (EYVL L 358, s. 1; jäljempänä Bulgarian tasavallan kanssa tehty assosiaatiosopimus), 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Bulgarian kansalainen Gentcho Pavlov ja Wienissä asianajajana toimiva Gregor Famira sekä Ausschuss der Rechtsanwaltskammer Wien (Wienin asianajajayhteisön hallitus) ja joka koskee sitä, että viimeksi mainittu on hylännyt hakemuksen, jossa on pyydetty yhtäältä sitä, että Pavlov merkitään asianajajaharjoittelijoiden luetteloon, ja toisaalta sitä, että viimeksi mainitulle annetaan edustamisoikeutta koskeva asiakirja.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Bulgarian tasavallan kanssa tehty assosiaatiosopimus

3 Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 7 artiklan 1 kohdassa määrätään, että ”assosiointiin kuuluu enintään kymmenen vuoden siirtymäkausi, joka koostuu kahdesta peräkkäisestä kestoltaan lähtökohtaisesti viisivuotisesta vaiheesta. Ensimmäinen vaihe alkaa tämän sopimuksen tultua voimaan”. Tämä assosiaatiosopimus on tullut voimaan 1.2.1995.

4 Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdassa, joka kuuluu assosiaatiosopimuksen IV osaston, jonka otsikkona on ”Työntekijöiden liikkuvuus, sijoittautumisoikeus, palvelujen tarjonta”, työntekijöiden liikkuvuutta koskevaan I lukuun, määrätään seuraavaa:

”Jollei yksittäisissä jäsenvaltioissa sovellettavista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä muuta johdu:

– kansalaisuudeltaan bulgarialaisia työntekijöitä, jotka laillisesti työskentelevät jonkin jäsenvaltion alueella, ei verrattuna kyseisen jäsenvaltion kansalaisiin saa syrjiä heidän kansalaisuutensa perusteella työoloissa, palkkauksessa tai irtisanomisessa,

– –”

5 Kyseisen assosiaatiosopimuksen 42 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Ottaen huomioon jäsenvaltioiden työmarkkinatilanteen, ja jollei mainitun jäsenvaltion voimassa olevasta työntekijöiden liikkuvuutta koskevasta lainsäädännöstä ja säännöistä muuta johdu:

– bulgarialaisten työntekijöiden työnsaantimahdollisuudet, jotka jäsenvaltiot antavat heille kahdenvälisten sopimusten mukaan, olisi säilytettävä, ja niitä olisi mahdollisuuksien mukaan parannettava,

– muut jäsenvaltiot tarkastelevat mahdollisuutta tehdä samanlaisia sopimuksia.”

6 Saman assosiaatiosopimuksen 45 artiklan 1 kohdassa, joka kuuluu assosiaatiosopimuksen IV osaston II lukuun, jonka otsikkona on ”Sijoittautuminen”, määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot takaavat tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen Bulgarian yhtiöiden ja kansalaisten sijoittautumiselle ja alueelleen sijoittautuneiden Bulgarian yhtiöiden ja kansalaisten toiminnalle kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin sen omille yhtiöilleen ja kansalaisilleen myöntämä kohtelu, lukuun ottamatta liitteessä XVa tarkoitettuja aloja.”

7 Saman assosiaatiosopimuksen 47 artiklassa, joka kuuluu kyseiseen II lukuun, määrätään seuraavaa:

”Helpottaakseen yhteisön kansalaisten ja Bulgarian kansalaisten pääsyä säänneltyihin ammatteihin sekä helpottaakseen näiden ammattien harjoittamista Bulgariassa ja yhteisössä, assosiointineuvosto tarkastelee mitkä määräykset ovat tarpeen tutkintojen kelpoisuuden molemminpuoliseksi tunnustamiseksi. Assosiointineuvosto voi toteuttaa tätä varten kaikki tarvittavat toimenpiteet.”

8 Kyseisen assosiaatiosopimuksen 59 artiklan 1 kohdassa, joka kuuluu assosiaatiosopimuksen IV osaston IV lukuun, jonka otsikkona on ”Yleiset määräykset”, määrätään seuraavaa:

”Tämän sopimuksen IV osastoa sovellettaessa mitkään tämän sopimuksen määräykset eivät estä osapuolia soveltamasta maahan pääsyä ja maassa oleskelua, työskentelyä, työoloja, luonnollisten henkilöiden sijoittautumista sekä palvelujen tarjontaa koskevia lakejaan ja asetuksiaan, jos niillä ei mitätöidä tai heikennetä niitä etuja, jotka kuuluvat jollekin osapuolelle tämän sopimuksen tietyn määräyksen perusteella. – –”

Kansallinen säännöstö

9 Asianajajan ammatista ja tähän ammattiin pääsystä säädetään asianajajatutkinnosta annetussa laissa (Rechtsanwaltsprüfungsgesetz; BGBl. 1985/556; sellaisena kuin sitä sovelletaan kyseiseen asiaan BGBl:ssä 1999/71 julkaistussa muodossa, jäljempänä RAPG) ja itävaltalaisessa asianajajista annetussa asetuksessa (Österreichische Rechtsanwaltsordnung; RGBl. 1868/96; sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan BGBl:ssä 2004/128 julkaistussa muodossa, jäljempänä RAO).

RAPG

10 Pääasian kannalta merkityksellisissä RAPG:n säännöksissä säädetään seuraavaa:

”1 §

Asianajajatutkinnolla on tarkoitus todistaa, että tutkinnon suorittajalla on asianajajan ammatin harjoittamiseen tarvittavat taidot ja tiedot, erityisesti taito panna vireille ja hoitaa asianajajan hoidettavaksi annettuihin julkis- ja yksityisoikeudellisiin asioihin liittyvät toimet sekä taito laatia oikeudellisia asiakirjoja ja lausuntoja ja esittää jäsennellysti asian oikeudelliset seikat ja tosiseikat kirjallisesti ja suullisesti.

2 §

1) Asianajajatutkinnon voivat suorittaa Doktorat der Rechte -arvon saaneet tai henkilöt, jotka ovat suoritettuaan oikeustieteiden opinnoista 2.3.1978 annetussa

liittovaltion laissa – – tarkoitetun loppututkinnon saaneet Magisterium der Rechtswissenschaften -arvon ja suorittaneet kolmen vuoden pituisen käytännön harjoittelun, josta vähintään yhdeksän kuukautta on suoritettu tuomioistuimessa ja vähintään kaksi vuotta asianajajan palveluksessa.

– –”

RAO

11 Pääasian kannalta merkityksellisissä RAO:n säännöksissä säädetään seuraavaa:

”*1 §*

1) Asianajajan ammatin harjoittaminen [Itävallassa] ei edellytä viranomaisen tekemää nimitystä vaan ainoastaan seuraavien edellytysten täyttymisen todistamista ja asianajajien luetteloon merkitsemistä (5 ja 5 a §).

– –

2) Nämä edellytykset ovat seuraavat:

a) Itävallan kansalaisuus

– –

d) käytännön harjoittelu, jonka laadusta ja pituudesta säädetään laissa

e) hyväksytysti suoritettu asianajajatutkinto

– –

3) Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolena olevan muun valtion tai Sveitsin valaliiton kansalaisuutta pidetään Itävallan kansalaisuutta vastaavana.

2 §

1) Asianajajan ammatin harjoittamiseksi vaaditun käytännön harjoittelun on koostuttava työskentelystä oikeudellisen alan ammatissa tuomioistuimessa ja asianajajan palveluksessa. – – Asianajajan palveluksessa suoritettu käytännön harjoittelu otetaan huomioon ainoastaan silloin, kun harjoittelijana työskentely on ollut päätoimista eikä muu ammatillinen toiminta ole vaikuttanut siihen haitallisesti – –

2) 1 momentissa tarkoitetun käytännön harjoittelun on kestettävä viisi vuotta. Tästä ajanjaksosta on työskenneltävä vähintään yhdeksän kuukautta Itävallassa sijaitsevassa tuomioistuimessa ja vähintään kolme vuotta Itävallassa asianajajan palveluksessa.

– –

15 §

1) Kun asianajajan käyttöä edellytetään laissa, asianajajaa voi edustaa tämän vastuulla kaikissa tuomioistuimissa ja viranomaisissa myös hänen palveluksessaan oleva asianajajaharjoittelija, jolla on oikeus edustaa asianajajaa; asianajajaharjoittelija ei kuitenkaan voi allekirjoittaa tuomioistuimille ja viranomaisille osoitettuja asiakirjoja.

2) Asianajajaa voi edustaa asianajajaharjoittelija, joka on suorittanut menestyksekkäästi asianajajatutkinnon. – –

3) Kun asianajajan käyttöä ei edellytetä laissa, asianajajaa voi edustaa tämän vastuulla kaikissa tuomioistuimissa ja viranomaisissa myös muu hänen palveluksessaan oleva asianajajaharjoittelija; asianajajaharjoittelija ei kuitenkaan voi allekirjoittaa tuomioistuimille ja viranomaisille osoitettuja asiakirjoja.

4) Asianajajayhteisön hallituksen on annettava asianajajan palveluksessa oleville asianajajaharjoittelijoille edustamisoikeutta koskevat asiakirjat, joista ilmenee, että heillä on 2 momentissa tarkoitettu edustamisoikeus [große Legitimationsurkunde] tai 3 momentissa tarkoitettu edustamisoikeus [kleine Legitimationsurkunde].

– –

30 §

1) Merkitseminen asianajajaharjoittelijoiden luetteloon edellyttää, että asianajajan palveluksessa suoritettavan harjoittelun alkaessa tehdään ilmoitus [asianajajayhteisön] hallitukselle ja siinä yhteydessä todistetaan Itävallan kansalaisuus ja tuomioistuinharjoittelun aloittamiselle asetettujen edellytysten täyttyminen, ja harjoittelun katsotaan alkaneen vasta tämän ilmoituksen saapumispäivänä.

– –

4) Kun henkilöä ei merkitä asianajajaharjoittelijoiden luetteloon, hänet poistetaan tästä luettelosta tai hänen asianajajaharjoitteluaan ei hyväksytä, asianomaisella on oikeus valittaa Oberste Berufungs- und Disziplinarkommissioniin [asianajajien ammatinharjoittamista valvovaan ylimpään muutoksenhaku- ja kurinpitolautakuntaan] – –

5) Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolena olevan muun valtion tai Sveitsin valaliiton kansalaisuutta pidetään Itävallan kansalaisuutta vastaavana."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Pavlov päätti oikeustieteiden opintonsa vuonna 2002 Wienissä. Hän on työskennellyt palkattuna työntekijänä Wienissä toimivan asianajaja Famiran asianajotoimistossa vuodesta 2004 lähtien. Pavlovilla on itävaltalainen oleskelulupa ja Itävallan lainsäädännön mukainen sijoittautumislupa, jotka mahdollistavat sen, että hän voi päästä

työhön ja työskennellä koko Itävallan alueella. Famiralla on työvoimatoimiston antama lupa, jonka mukaan Famira voi työllistää Pavlovin palkallisena asianajajaharjoittelijana 1.1.2004 ja 31.12.2004 väliseksi ajanjaksoksi.

13 Famira ja Pavlov pyysivät 2.1.2004, että viimeksi mainittu merkittäisiin asianajajaharjoittelijoiden luetteloon. Samalla he pyysivät, että Pavloville annettaisiin RAO:n 15 §:n 3 momentin nojalla edustamisoikeutta koskeva asiakirja (kleine Legitimationsurkunde).

14 Ausschuss der Rechtsanwaltskammer Wienin toinen osasto hylkäsi kyseisen pyynnön 6.4.2004 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että Pavlov ei täyttänyt RAO:n 30 §:n 1 ja 5 momentissa säädettyä kansalaisuutta koskevaa edellytystä. Edellä mainittu Ausschuss hylkäsi 15.6.2004 pidetyssä täysistunnossa tästä päätöksestä tehdyn valituksen.

15 Oberste Berufungs- und Disziplinarkommission hylkäsi 1.8.2006 tekemällään päätöksellä Pavlovin ja Famiran 15.6.2004 tehdystä päätöksestä tekemän valituksen ja katsoi, että asianajajan ammatti on säännelty ammatti ja että tämä sääntely vaikuttaa myös asianajajaharjoittelijoihin. Se katsoi, että Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen mukaan syrjintä on kiellettyä ainoastaan työolojen osalta, mutta säänneltyihin ammatteihin pääsyn osalta tämän sopimuksen tehneillä valtioilla on yhä mahdollisuus ottaa käyttöön rajoituksia.

16 8.10.2007 Verfassungsgerichtshof (perustuslakituomioistuin) kumosi 1.8.2006 tehdyn päätöksen ja palautti asian Oberste Berufungs- und Disziplinarkommissioniin, koska Oberste Berufungs- und Disziplinarkommission ei ollut esittänyt Euroopan unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymystä kyseisen assosiaatiosopimuksen merkityksellisten määräysten tulkinnasta ja oli siten loukannut kansallisessa perustuslaissa taattua valittajien oikeutta asian käsittelyyn lailla perustetussa tuomioistuimessa.

17 Oberste Berufungs- und Disziplinarkommission kumosi 17.4.2008 tekemällään päätöksellä Ausschuss der Rechtsanwaltskammer Wienin 6.4.2004 ja 15.6.2004 tekemät päätökset 1.1.2007 tapahtuneen Bulgarian tasavallan unioniin liittymisen vuoksi muuttuneen oikeudellisen tilanteen perusteella. Se katsoi, että RAO:n 30 §:n 1 ja 5 momentissa asetetut edellytykset täyttyivät kyseisestä päivästä lähtien, ja palautti asian Ausschussiin, jotta tämä voi antaa uuden ratkaisun lisämenettelyn jälkeen.

18 2.7.2009 Verfassungsgerichtshof kumosi 17.4.2008 tehdyn päätöksen, koska Bulgarian tasavallan liittyminen unioniin ei vaikuttanut mitenkään siihen, että vuodet 2004–2006 ovat merkityksellisiä Pavlovin osalta, koska yhtäältä hän voi suorittaa asianajajatutkinnon vasta suoritettuaan vähintään kahden vuoden pituisen käytännön harjoittelun asianajajan palveluksessa, ja toisaalta tullakseen merkityksi asianajajien luetteloon hänen on osoitettava, että hän on suorittanut vähintään kolmen vuoden pituisen käytännön harjoittelun asianajajan palveluksessa. Jotta vuosia 2004–2006 koskeva kysymys voidaan ratkaista, on saman tuomioistuimen 8.10.2007 antaman ratkaisun mukaan esitettävä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 38 artiklan tulkinnasta.

19 Tässä tilanteessa Oberste Berufungs- und Disziplinarkommission on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Oliko [Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatio]sopimuksen 38 artiklan 1 kohtaa sovellettava 2.1.2004 ja 31.12.2006 välisenä aikana välittömästi menettelyssä, joka koski Bulgarian kansalaisen merkitsemistä asianajajaharjoittelijoiden luetteloon?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

2) Oliko [Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatio]sopimuksen 38 artiklan 1 kohta esteenä sille, että [RAO:n] 30 §:n 1 ja 5 momenttia, joiden nojalla asianajajaharjoittelijoiden luetteloon merkitseminen edellyttää muun muassa Itävallan kansalaisuuden tai sitä vastaavana pidettävän kansalaisuuden todistamista, sovellettiin 2.1.2004 tehtyyn itävaltalaisen asianajajan palveluksessa työskentelevän Bulgarian kansalaisen hakemukseen, joka koski merkitsemistä itävaltalaisten asianajajaharjoittelijoiden luetteloon ja edustamisoikeutta koskevan asiakirjan antamista [RAO:n] 15 §:n 3 momentin nojalla, sekä sille, että hakemus hylättiin pelkästään kansalaisuuden perusteella, vaikka muut edellytykset täyttyivät ja vaikka sijoittautumis- ja työlupa oli myönnetty?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

20 Kahdella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, oliko Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa ilmaistu syrjintäkielto periaate ennen Bulgarian tasavallan liittymistä unioniin esteenä RAO:n 30 §:n 1 ja 5 momentin kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka nojalla Bulgarian kansalaista ei voitu kyseisessä lainsäädännössä asetetun kansalaisuutta koskevan edellytyksen vuoksi merkitä asianajajaharjoittelijoiden luetteloon eikä hän näin ollen voinut saada edustamisoikeutta koskevaa asiakirjaa.

21 Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan sanamuodosta ilmenee, että tässä määräyksessä ilmaistun kiellon vastaista on kaikenlainen kansalaisuuteen perustuva syrjintä, joka voi kohdistua jo laillisesti työskentelevän asianomaisen työoloihin, palkkaukseen tai irtisanomiseen.

22 Pavlov väittää tässä yhteydessä, että asianajajaharjoittelijoiden luetteloon merkitseminen liittyy kyseisen ammatin työoloihin ja että se, ettei häntä ole kansalaisuuden perusteella merkitty RAO:n 30 §:n 1 ja 5 momentin nojalla kyseiseen luetteloon, on näin ollen Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaista kiellettyä syrjintää.

23 Kansallisen tuomioistuimen unionin tuomioistuimelle antamista tiedoista ilmenee, että käytännön harjoitteluun pääsy liittyy pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön mukaan väistämättä asianajajaharjoittelijoiden luetteloon merkitsemiseen ja että kyseinen merkitseminen on näin ollen käytännön harjoitteluun pääsyn edellytys. Asianomainen voi ennen kyseiseen luetteloon merkitsemistä työskennellä laillisesti vain juristina eikä asianajajaharjoittelijana.

24 On lisättävä, että toiminnan, jota asianajajaharjoittelija harjoittaa ja jota voidaan harjoittaa – kuten pääasiassa – työsuhteessa, harjoittaminen merkitsee myös koulutuksen, joka on tarpeen asianajajan säänneltyyn ammattiin pääsemiseksi, käytännön osuutta (ks. vastaavasti asia C-313/01, Morgenbesser, tuomio 13.11.2003, Kok., s. I-13467, 51 kohta).

25 Tästä on näin ollen pääteltävä, että merkitseminen asianajajaharjoittelijoiden luetteloon on pääasiassa kyseessä olevaan asianajajan säänneltyyn ammattiin pääsemisen edellytys.

26 Niinpä on selvitettävä, ulottuuko Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa vahvistettu kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kielto pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin asianajajan säänneltyyn ammattiin pääsemistä koskeviin sääntöihin.

27 On todettava, että Bulgarian tasavallan kanssa tehdyssä assosiaatiosopimuksessa ei ole mitään, mikä mahdollistaisi sen, että kyseisen sopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan tai muiden kyseisen sopimuksen määräysten perusteella voitaisiin päätellä, että sopimuspuolet ovat halunneet poistaa kaikenlaisen kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän, joka kohdistuu Bulgarian kansalaisten pääsyyn säänneltyihin ammatteihin. Tässä yhteydessä on lisäksi otettava huomioon, että kyseinen määräys sisältyy kyseisen sopimuksen IV osaston I lukuun, jonka otsikkona on ”Työntekijöiden liikkuvuus”, kun saman sopimuksen 47 artiklassa, joka kuuluu saman sopimuksen sijoittautumista koskevaan II lukuun ja jossa käsitellään pääsyä säänneltyihin ammatteihin muttei aseteta tässä yhteydessä kansalaisuuteen perustuvaa syrjinnän kieltoa koskevaa velvoitetta, puolestaan mainitaan säännellyt ammatit.

28 Näin ollen Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa ilmaistua syrjintäkiellon periaatetta on tulkittava siten, että se ei ulotu pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin asianajajan säänneltyyn ammattiin pääsemistä koskeviin kansallisiin sääntöihin. Asianajajaharjoittelijoiden luetteloon merkitsemistä, joka on, kuten tämän tuomion 25 kohdassa on todettu, asianajajan säänneltyyn ammattiin pääsemisen edellytys, ei voida näin ollen pitää 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettuna työolona.

29 Oleskeluluvasta ja työluvasta, jotka Pavlovin mukaan mahdollistavat hänen pääsynsä asianajajaharjoitteluun, on riittävää todeta, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, ovatko nämä vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisten myöntämät luvat kansallisen lainsäädännön mukaan päätöksiä, joilla on tällainen ulottuvuus ja jotka sellaisinaan mahdollistavat pääsyn asianajajan ammattiin.

30 Edellä esitetyn perusteella kansallisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on vastattava, että Bulgarian tasavallan kanssa tehdyn assosiaatiosopimuksen 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa ilmaistua syrjintäkiellon periaatetta on tulkittava siten, että se ei ollut ennen Bulgarian tasavallan liittymistä unioniin

esteenä RAO:n, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan, 30 §:n 1 ja 5 momentin kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka nojalla Bulgarian kansalaista ei voitu kyseisessä lainsäädännössä asetetun kansalaisuutta koskevan edellytyksen vuoksi merkitä asianajajaharjoittelijoiden luetteloon eikä hän näin ollen voinut saada edustamisoikeutta koskevaa asiakirjaa.

Oikeudenkäyntikulut

31 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Bulgarian tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen, joka on tehty ja hyväksytty yhteisöjen puolesta 19.12.1994 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 94/908/EHTY, EY, Euratom, 38 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa ilmaistua syrjintäkiellon periaatetta on tulkittava siten, että se ei ollut ennen Bulgarian tasavallan liittymistä Euroopan unioniin esteenä itävaltalaisen asianajajista annetun asetuksen (Österreichische Rechtsanwaltsordnung), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan, 30 §:n 1 ja 5 momentin kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka nojalla Bulgarian kansalaista ei voitu kyseisessä

lainsäädännössä asetetun kansalaisuutta koskevan edellytyksen vuoksi merkitä asianajajaharjoittelijoiden luetteloon eikä hän näin ollen voinut saada edustamisoikeutta koskevaa asiakirjaa.

Allekirjoitukset